

The feasibility of creating a "Geography mobile field of study course " in Farhangian University

Rasoul. Sharifi Najafabadi^{1*}

¹ Assistant Professor, Department of Geography Education, Farhangian University, P.O. Box 14665-889, Tehran, Iran.

* Corresponding author email address: r.sharifi@cfu.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Sharifi Najafabadi, R. (2023). The feasibility of creating a "Geography mobile field of study course " in Farhangian University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 29(3), 113-129.

© 2023 the authors. Published by Institute for Research and Planning in Higher Education (IRPHE), Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

ABSTRACT

Currently, geography education is done in the "fixed field of study course " method, the weaknesses of which are the uniformity of the teaching-learning environment and the tendency towards theoretical education. The purpose of this article is the feasibility of creating a new way of teaching geography under the title of "mobile field of study course" that can compensate for these weaknesses and become the brand of Farhangian University. In this study, the country of Iran is divided into 4 regions and it is suggested that undergraduate student-teachers spend each year of their education in one of these regions and conduct both theoretical and field studies in that region. In order to evaluate the feasibility of implementing this practical idea, a qualitative research method was used in the triangulation method. The statistical population includes student-teachers, professors, and managers of 8 girls' and boys' Branch of Farhangian University, who were teaching the geography department during the years 2018-2022. The statistical sample was selected using the non-probability snowball sampling method and the structured interview was continued until the data saturation stage with 18 student-teachers, 15 professors and 9 managers and qualitative analysis was done in the form of MAXQDA2008 software. Re-coding and participants' feedback have also been used to validate the data. Based on the findings of this study, increasing the educational efficiency and social growth of student-teachers is one of the most important opportunities and their family and transportation problems are one of the main obstacles in the way of implementing this plan. It is suggested that in parallel with the implementation of the current method, a course in the proposed method is also held and its results are compared.

Keywords: Farhangian University, feasibility study, branding, geography field, constructivist approach.

فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی

دوره ۲۹، شماره ۳، صفحه ۱۲۹-۱۱۳

شاپای الکترونیکی: ۲۲۰۱-۲۷۱۷

امکان‌سنجی ایجاد "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان

رسول شریفی نجف آبادی^{۱*}

۱. استادیار، گروه آموزش جغرافیا، دانشگاه فرهنگیان، صندوق پستی ۸۸۹-۱۴۶۶۵ تهران، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: r.sharifi@cfu.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

شریفی نجف‌آبادی، رسول. (۱۴۰۲). امکان‌سنجی ایجاد "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲۹(۳)، ۱۱۳-۱۲۹.

© ۱۴۰۲ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY 4.0) صورت گرفته است.

آموزش جغرافیا در حال حاضر به شیوه "رشته تحصیلی ثابت" انجام می‌شود که از ضعف‌های آن می‌توان به یکنواختی محیط یاددهی-یادگیری و گرایش به سمت آموزش‌های نظری اشاره کرد. هدف از این مقاله، امکان‌سنجی ایجاد شیوه جدیدی از آموزش جغرافیا تحت عنوان "رشته تحصیلی سیار" می‌باشد که می‌تواند این ضعف‌ها را جبران کرده و به برند دانشگاه فرهنگیان تبدیل شود. در این مطالعه کشور ایران به ۴ منطقه تقسیم شده و پیشنهاد گردیده که دانشجومعلمان دوره کارشناسی، هر سال از تحصیل خود را در یکی از این مناطق گذرانده و در آن محدوده به انجام توامان مطالعات نظری و میدانی بپردازند. جهت امکان‌سنجی اجرای این ایده کاربردی از روش تحقیق کیفی به شیوه مثلث‌سازی استفاده شده است. جامعه آماری شامل دانشجومعلمان، اساتید و مدیران ۸ پردیس دخترانه و پسرانه دانشگاه فرهنگیان بوده که طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ مجری رشته دبیری جغرافیا بوده‌اند. نمونه آماری با روش نمونه‌گیری غیر احتمالی گلوله برفی انتخاب شده و مصاحبه ساختارمند تا مرحله اشباع اطلاعات با ۱۸ دانشجو معلم، ۱۵ استاد و ۹ نفر از مدیران ادامه یافته و در قالب نرم‌افزار MAXQDA2008 تحلیل کیفی شده است. از کدگذاری مجدد و بازخورد مشارکت‌کنندگان نیز برای اعتبارسنجی داده‌ها استفاده گردیده است. بر اساس یافته‌های این مطالعه، افزایش بازدهی آموزشی و رشد اجتماعی دانشجومعلمان از مهمترین فرصت‌ها و مشکلات خانوادگی و ترددی آن‌ها از اصلی‌ترین موانع در مسیر اجرای این طرح می‌باشد. پیشنهاد می‌شود که به موازات اجرای شیوه فعلی، یک دوره به شیوه پیشنهادی نیز برگزار شده و نتایج آن مورد مقایسه قرار گیرد.

کلیدواژگان: دانشگاه فرهنگیان، امکان‌سنجی، برندسازی، رشته جغرافیا، رویکرد ساختن‌گرایی.

مقدمه

امروزه شیوه‌های نوین آموزش از طریق پرداختن به تعاملات در محیط و کسب تجربیات مورد توجه قرار گرفته و کارایی آن‌ها اثبات شده است (Kwan & Wong, 2015). محیط‌های متنوع از طریق مهیا نمودن بستر، زمینه‌ی اجرای مطلوب برنامه‌های آموزشی را فراهم می‌آورند؛ لذا تاکید شده است که این فضاها باید آموزنده، تفکر برانگیز و خلاقیت‌زا باشند (Dastgheib Parsa, Amini, & Borazjani, 2020). از آنجایی که کشور ایران به اندازه یک سوم اروپا و ۱۷ کشور این قاره وسعت داشته و هر بخشی از محیط آن ویژگی‌های منحصر به فردی از جنبه‌های مختلف ناهمواری، اقلیم، پوشش گیاهی و جانوری، گردشگری، صنعتی، کشاورزی، سکونت‌گاهی و... را دارا می‌باشد (Aryapour et al., 2012)؛ چنانچه بتوان فضای آموزش جغرافیا را از محدوده کلاس درس دانشگاه به اندازه وسعت کشور ایران ارتقاء داد و به گونه‌ای برنامه‌ریزی کرد که دانشجویان جغرافیا در طول دوره ۴ ساله تحصیل خود بتوانند یک دور در ایران گردش کرده و به طور مستقیم پدیده‌های طبیعی و انسانی آن را مشاهده و تحلیل نمایند، بی‌شک در آینده حرفه‌ای آن‌ها تاثیر به‌سزایی خواهد داشت.

هدف از انجام این تحقیق، امکان‌سنجی اجرای این شیوه از آموزش در دانشگاه فرهنگیان می‌باشد که تاکنون در کشور ما سابقه نداشته و در صورت اجرای موفقیت‌آمیز در رشته جغرافیا، می‌تواند به برخی دیگر از رشته‌های تحصیلی این دانشگاه مانند تاریخ و علوم اجتماعی نیز تسری یافته و به برند و مزیتی بی‌بدیل برای این دانشگاه تبدیل شود. هرچند در نگاه اول، اجرای این ایده بعید و غیرممکن می‌نماید، اما به نظر می‌رسد که شرایط اجرای آن در دانشگاه فرهنگیان فراهم بوده و دور از دسترس نمی‌باشد. براین اساس سوال‌های زیر مطرح شده است:

- ۱- چه نقاط ضعف و کاستی‌هایی در روش فعلی آموزش به سبک "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
- ۲- چه نقاط قوت و مزایایی در روش فعلی آموزش به سبک "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
- ۳- چه فرصت‌ها و امکاناتی در مسیر اجرای ایده پیشنهادی "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
- ۴- چه تهدیدها و موانعی در مسیر اجرای ایده پیشنهادی "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
- ۵- آیا در مجموع امکان اجرای ایده "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟

در حال حاضر که توجه دانشگاه فرهنگیان معطوف به پرورش معلمان کارآمد، فکور و در تراز سند تحول آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی معطوف شده است (Hejazi & Bakhtiari, 2023)، چنانچه بتوان این ایده را به انجام رسانده و دانش‌جو معلمان را پرورش داد که در جریان تحصیل خود به طور مستقیم در مناطق مختلف جغرافیایی کشور ایران به مشاهده، مطالعه و پژوهش پرداخته باشند؛ در آینده می‌توان انتظار داشت که این افراد معلمان توانمندی شده و بتوانند ضمن تدریس محتوای کتاب‌های درسی، با بیان دستاوردهای علمی و پژوهشی، تجارب و خاطرات خود از این سفرهای علمی، فضای پرشور و جذابی را در کلاس‌های درس ایجاد کرده و تاثیر به‌سزایی در اعتلای سواد جغرافیایی دانش‌آموزان داشته باشند.

مبانی نظری

در جهان پیچیده امروز، یکی از مهمترین سرمایه‌گذاری‌ها در بخش آموزش نیروی انسانی صورت می‌گیرد (Navid Adham, 2012). سرمایه‌گذاری اصولی در این بخش، نقش مهمی در رشد نسل‌های آینده داشته و اقدام صحیحی برای توسعه کشور محسوب می‌شود (Sabati, 2014). در این بین، دانشگاه‌ها از مهمترین مراکز آموزشی محسوب می‌شوند که جهت انجام وظایف خود همواره تحت فشارهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرار داشته و مجبور شده‌اند که روش‌های انعطاف‌پذیر و متنوعی را به تناسب شرایط روز ارائه دهند (Andresen & van den Brink, 2002). از سوی دیگر، افزایش کیفیت و اثربخشی آموزش نیز یک چالش جدی در این زمینه بوده است.

(Fraser & Deane, 1997). در نتیجه این سیر تحولات، سه روش آموزش حضوری، نیمه‌حضوری و غیرحضوری در دانشگاه‌ها به وجود آمده که هر کدام دارای نقاط قوت و ضعف خاص خود می‌باشند.

روش حضوری، قدیمی‌ترین و کاربردی‌ترین روش آموزش بوده که همچنان مورد استفاده اکثر دانشگاه‌ها می‌باشد. در این روش که استاد محور می‌باشد، حضور دانشجو در نزد استاد و ارتباط چهره به چهره با وی رکن اصلی آموزش محسوب می‌شود. این روش در قالب شیوه استاد-شاگردی هزاران سال در ایران رواج داشته و با تلاش برخی از وزرای دانش‌پرور و ایجاد مراکز علمی متنوعی مانند جندی‌شاپور، ربع-رشیدی (Pirmoradegan & Karimi Babazeidi, 2013)، دارالفنون و دانشگاه‌های نوین به رشد و تکامل خود ادامه داده تا به وضعیت فراگیر امروزی رسیده است. دومین روش آموزش، نیمه‌حضوری و فراگیرمحور بوده که در آن بخشی از آموزش به شیوه سنتی معمول حضور در کلاس و بخشی دیگر، غیرحضوری و با استفاده از محتوای نوشتاری و رسانه‌های صوتی و تصویری انجام می‌شود و مستلزم آن است که دانشجو به تنهایی مطالعه نموده و فقط چند جلسه در کلاس حضور یافته و به رفع اشکال در نزد استاد بپردازد (Malek Afzali, 2012). این روش به دلیل رشد پرشتاب جمعیت و تحولات سیاسی و اجتماعی اوایل انقلاب و تقاضای روز افزون برای ورود به دانشگاه‌ها، طی چند دهه گذشته در قالب دانشگاه پیام نور به اجرا درآمده است (Talebzadeh & Hosseini, 2007). روش سوم غیرحضوری و مجازی محسوب می‌شود که از اواخر قرن بیستم و در اثر رشد پرشتاب فناوری‌رایانه‌ای و انعطاف‌پذیری در زمان و مکان ایجاد شده (Kazemi & Kohsari, 2019) و مورد استقبال برخی از دانشگاه‌های ایران نیز قرار گرفته است.

تربیت معلم برای مدارس، طی یک صد سال گذشته سیر تکاملی داشته و در دانشسراهای مقدماتی و عالی و دانشگاه‌های تربیت معلم دنبال شده که در همه‌ی آن‌ها نیز روش آموزش حضوری ملاک عمل بوده و مراکز متولی این امر ملزم بوده‌اند که در کنار فضاهای آموزشی، امکانات اسکان شبانه‌روزی و تغذیه رایگان را نیز برای دانشجومعلمیان فراهم ساخته و با فعالیت‌های آموزشی روزانه و فوق برنامه فرهنگی شبانه جهت پرورش معلمان توانمند کوشش نمایند. در این راستا تربیت دبیر جغرافیا برای مدارس مورد توجه بوده و هرچند برنامه درسی و سرفصل‌های این رشته بارها تغییر یافته و به روز شده است، اما همواره آموزش بر مبنای "رشته تحصیلی ثابت" مد نظر قرار داشته که بر اساس آن، متقاضیان دبیری جغرافیا پس از قبولی در کنکور، به یکی از مراکز تربیت معلم دارای این رشته معرفی می‌شده و به مدت ۴ سال در خوابگاه‌ها اسکان یافته و در کلاس‌های درس اساتید و کارورزی مدارس حضور یافته و دروس مختلف جغرافیا را به صورت نظری آموزش می‌دیدند. معمولاً در پایان هر ترم نیز گردش علمی یک تا چند روزه‌ای برای آن‌ها برگزار می‌شده و از برخی از مناطق ایران بازدید می‌کرده‌اند.

در بازه زمانی ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۰ به دلیل سیاست‌های کنترل جمعیت و کاهش ورود دانش‌آموزان به مدارس، استمرار فعالیت مراکز تربیت معلم از اولویت‌های دولت خارج شد و بسیاری از آن‌ها تعطیل شده و یا تغییر کاربری یافتند و به معدود مراکز باقی مانده نیز وظیفه برگزاری دوره‌های ضمن خدمت فرهنگیان واگذار شد. در طی این مدت، از یک سو به مرور سابقه خدمت معلمان شاغل افزایش یافته و به سمت بازنشستگی پیش رفتند و لزوم جایگزینی نیروهای جدید مطرح شده و از سوی دیگر، با تغییر سیاست‌های جمعیتی و تأکید بر رشد جمعیت موضوع احیای این مراکز مطرح گردید. در دی ۱۳۹۰، با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی کلیه مراکز تربیت معلم باقی مانده سراسر ایران تجمیع شده و دانشگاه فرهنگیان تأسیس شد که از سال ۱۳۹۱ به جذب دانشجومعلمیان جدید اقدام کرد. ساختار فعلی دانشگاه فرهنگیان به گونه‌ای است که یک ستاد مرکزی در تهران داشته و در هر استان نیز دو پردیس دخترانه و پسرانه مجزا دارد که برخی از آن‌ها نیز مراکز شهرستانی وابسته‌ای دارند.

بررسی سوابق چند سال اخیر این دانشگاه در برگزاری دوره‌های تربیت دبیری جغرافیا نشان دهنده آن است که سیستم جذب دانشجوی معلمان قطبی بوده و پردیس‌های دخترانه و پسرانه ۴ استان تهران، البرز، خراسان جنوبی و خوزستان محور فعالیت در این زمینه بوده‌اند و اساتید و امکانات مربوط به رشته جغرافیا در آن‌ها متمرکز شده است (Sharifi Najafabadi, 2020)؛ بنابراین، داوطلبان کنکور که از استان‌های مختلف کشور در رشته دبیری جغرافیا قبول می‌شده و به دانشگاه فرهنگیان راه می‌یافته‌اند، بر حسب میزان فاصله، به یکی از نزدیک‌ترین این پردیس‌ها ارجاع داده می‌شده‌اند تا کل دوره کارشناسی ۴ ساله خود را در آن پردیس گذرانده و فارغ‌التحصیل شوند (شکل ۱).

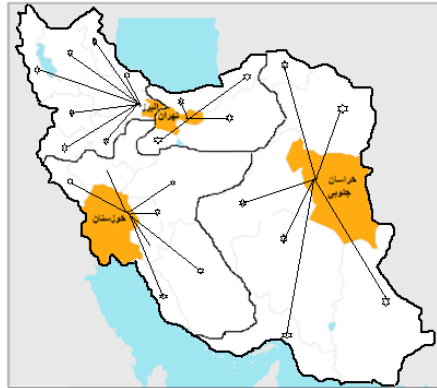
با در نظر گرفتن مقدمات ذکر شده (شبه‌روزه بودن پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان، استقرار رشته دبیری جغرافیا در پردیس‌های دخترانه و پسرانه ۴ استان تهران، خراسان جنوبی، خوزستان و البرز و همچنین، شناخته شدن گردش علمی به عنوان بهترین روش آموزش جغرافیا)، پیشنهاد می‌شود که شیوه‌ی جدیدی از آموزش حضوری تحت عنوان "رشته تحصیلی سیار" تعریف شده و در این دانشگاه به مرحله اجرا درآید. بر این مبنای، به جای اینکه دانشجو معلمان جغرافیا تحت نظام فعلی "رشته تحصیلی ثابت" برای مدت ۴ سال در یکی از پردیس‌های استان‌های فوق‌الذکر شده ثابت بمانند؛ پس از ورود به دانشگاه فرهنگیان، در یک سیستم سیار به حرکت درآمده و هر یک از سال‌های تحصیل خود را در یکی از پردیس‌های این استان‌ها خواهند گذراند و به طور همزمان ضمن گذراندن دروس نظری، به انجام بازدیدها و گردش‌های علمی در آن استان و استان‌های همجوار خواهند پرداخت.

از آنجایی که در بدو ورود لازم است که دانشجو معلمان دروس پایه رشته جغرافیا را مطالعه کرده و همچنین با ساختار نهادهای جغرافیایی درونی و بیرونی وزارت آموزش و پرورش که در پیشبرد آموزش جغرافیا موثر هستند، آشنا شوند؛ بهتر است سال اول در پردیس‌های استان تهران مستقر شده و ضمن تحصیل دروس نظری، از سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی و سازمان‌های نقشه‌برداری، زمین‌شناسی، جغرافیایی ارتش و... که در این استان مستقر هستند، بازدید کرده و با مولفان کتب درسی جغرافیای مدارس و هیأت تحریریه مجله آموزش جغرافیا و فعالیت موسسات تخصصی جغرافیای کشور آشنا شده و تجربه زندگی در پایتخت کشور را نیز کسب نمایند. سپس، این دانشجو معلمان در سال دوم تحصیل خود به پردیس‌های استان خراسان جنوبی منتقل شده و ضمن مطالعه دروس نظری جغرافیا، با قرار گرفتن در معرض آب و هوای خشک و نیمه خشک و بادهای ۱۲۰ روزه، شرایط زندگی در این منطقه را تجربه کرده و از نزدیک با مردم این دیار حشر و نشر یافته و سبک زندگی آن‌ها را درک کنند. همچنین، با سفر به استان‌های همجوار با این استان، از کویر لوت، آتشفشان تفتان، دریاچه هامون، سواحل دریای عمان، شهر سوخته و... نیز بازدید نمایند. سال سوم تحصیل این دانشجو معلمان در پردیس‌های استان خوزستان خواهد گذشت و دانشجویان ضمن بهره‌مندی از تدریس نظری اساتید جغرافیا در کلاس‌های درس، به مناطق جنوب و غرب کشور رفته و از پدیده‌های جغرافیایی مختلفی مانند سواحل، جزایر و بنادر خلیج فارس، رشته‌کوه زاگرس، رودخانه‌ها و سدها دز و کارون، میدان‌های نفتی و گازی و پالایشگاه‌ها نیز بازدید داشته و با شیوه زندگی عشایر بختیاری و قشقایی و جاذبه‌های توریستی منطقه هم آشنا خواهند شد. در سال چهارم نیز دانشجو معلمان جغرافیا به پردیس‌های استان البرز رفته و ضمن گذراندن باقی مانده دروس نظری، مسافرت‌هایی را به سمت شمال و شمال غرب کشور داشته و از نزدیک آب و هوای خزری و کوهستانی البرز را لمس کرده و شیوه زندگی در سواحل و جنگل‌های هیرکانی را تجربه کرده و ضمن بازدید از دریاچه ارومیه، کوه‌های سهند و سبلان، گمرکات و پایانه‌های مرزی، تحت نظر و راهنمایی اساتید به پژوهش در این زمینه‌ها خواهند پرداخت. در این بین، پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان در استان‌های مجری آموزش جغرافیا (تهران، خراسان جنوبی، خوزستان و البرز) نیز همانگونه که تاکنون امکانات تحصیلی، اسکان و تغذیه را برای یک گروه از دانشجو معلمان جغرافیا برای مدت ۴ ساله فراهم می‌آورده‌اند، این بار برای ۴ گروه و در دوره‌های کوتاه مدت یک ساله فراهم خواهند آورد. همچنین، با تجربه‌هایی که از

برگزاری گردش‌های علمی در سال‌های گذشته به دست آورده‌اند و شناخت خوبی که از استان خود و استان‌های همجوار دارند، جهت برگزاری هر چه بهتر گردش‌های علمی کوشش خواهند کرد.

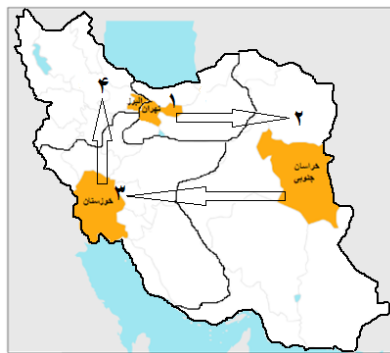
شکل ۱

شیوه اجرای "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" در هر یک از ۴ پردیس دانشگاه فرهنگیان

شکل ۲

شیوه اجرای "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" با مشارکت ۴ پردیس دانشگاه فرهنگیان

در واقع این شیوه از آموزش ریشه در رویکرد ساخت‌گرایی دارد که از اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی مطرح گردید. پیام اصلی این رویکرد این است که اصولاً دانش از آموزش‌گران به یادگیرندگان منتقل نمی‌شود، بلکه این یادگیرندگان هستند که دانش را برای خودشان می‌سازند. پیروان نظریه ساخت‌گرایی این‌گونه استدلال می‌کنند که چون دنیای واقعی غالباً مسائل و موقعیت‌های پیچیده را بر سر راه یادگیرندگان قرار می‌دهد، محیط‌های آموزشی نیز باید یادگیرندگان را با این‌گونه مسائل و موقعیت‌ها روبرو سازند (Duffys & Jonassen, 2013). براساس این دیدگاه، یادگیری در نتیجه تعامل بین فرد و محیط و تحت راهنمایی آموزش‌گران شکل می‌گیرد. محیط آموزشی یک اصطلاح کلی است که اشاره به فضایی دارد که آموزش‌دهندگان و فراگیران در آن به تعامل با یکدیگر پرداخته و از منابع مختلف موجود در آن برای دنبال کردن فعالیت‌های خود بهره می‌گیرند (Wilson, 1996). با توجه به ماهیت علم جغرافیا، بهترین محیط برای آموزش این علم، محیط طبیعی و

فضای جامعه است و استفاده از گردش علمی بهترین روش آموزش در این رشته می‌باشد (MousaPour, Taghi Pour, & Pour Taghi, 2021). (Kuhbneh, 2021).

پیشینه پژوهش

تاثیر محیط‌های آموزشی بر پیشرفت و کارایی دانشجویان در طی سالیان گذشته مورد توجه محققان قرار گرفته است (Fraser, 2013). کریستین اورتیز^۱ ضمن بررسی ساختار و عملکرد دانشگاه‌های مختلف، در سال ۲۰۱۶ طرحی را برای ایجاد یک دانشگاه پژوهشی ارائه داد که بدون کلاس، دیسپلین اداری و حتی بدون رشته اصلی بود. به نظر وی ساختار قدیمی و غیرقابل انعطاف دانشگاه‌ها، هماهنگ با تکنولوژی پیشرفت نکرده و به روز نشده‌اند و امکان آماده‌سازی دانشجویان برای زندگی در قرن بیست و یکم را ندارند. وی پیشنهادی می‌کند که در دانشگاه‌های آینده، آموزش مبتنی بر انجام پروژه باشد و فضای آموزشی نیز از کلاس‌های درس به آزمایشگاه‌ها، فضاهای بحث جمعی و محیط بیرون از دانشگاه تسری یابد (Mohdin, 2016). یافته‌های محققان در دانشگاه علوم پزشکی مشهد موید آن است که محیط آموزشی و پژوهشی این دانشگاه در تقویت خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان نقش موثری داشته است (Gravand, Karshaki, & Ahanchian, 2012). مطالعات صورت گرفته در دانشکده‌های معماری شهر شیراز نیز گواه آن است که عدم ارتباط محیط آموزشی با محیط کار، مهم‌ترین عامل ناکارآمدی دانشجویان این رشته بوده است و بازدید از کتابخانه‌ها، موزه‌ها، کارگاه‌های ساختمانی و فضاهای شهری، برگزاری نمایشگاه‌ها و داوری‌های جمعی و فرادانشگاهی می‌توانسته در افزایش کارایی دانشجویان این رشته مؤثر باشد (Dastgheib Parsa, Amini, & Borazjani, 2020).

طبق نظر پژوهشگران، اساساً "بهترین محیط برای آموزش جغرافیا فضای خارج از کلاس‌های درس نظری و در دامن طبیعت و اجتماع می‌باشد. شناخت همه جانبه مسائل جغرافیایی به ویژه در مقیاس ملی، ناحیه‌ای و محلی بدون مشاهدات میدانی امکان پذیر نمی‌باشد. بازدیدها و مسافرت‌های علمی دانشجویان را از ذهنیت‌گرایی صرف به واقعیت‌گرایی و ارتباط بین تئوری و عمل سوق داده و وی را به درک صحیح از پدیده‌های جغرافیایی هدایت کرده و در تقویت بنیان‌های نظری و رسیدن به قانونمندی‌ها و درست اندیشی در جغرافیا کمک می‌کنند (Molaei Hashjin, 2002). از نظر دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان، یکی از مهمترین نقاط ضعف آموزش جغرافیا در این دانشگاه، تدریس در محیط بسته کلاس‌های درس و تاکید زیاد استادان بر روش‌های نظری بوده و با وجود اینکه در برنامه‌های درسی گردش‌های علمی در خارج از دانشگاه پیش‌بینی گردیده، اما به خوبی برگزار نشده و محیط آموزشی آن از پویایی لازم برخوردار نبوده است (Sadeghi & Mirsepassi, 2020).

روش پژوهش

این پژوهش کاربردی به روش کیفی، شیوه پدیدارشناسی^۲ و بر مبنای طرح مثلث‌سازی^۳ انجام شده است که در آن به بررسی تجربیات واقعی چند گروه از افراد نسبت به یک موضوع پرداخته می‌شود. جامعه‌آماری این پژوهش شامل سه گروه دانشجومعلمان و اساتید رشته

¹ Christine Ortiz

² Phenomenology

³ Triangulation Design

آموزش جغرافیا و مدیرانی شده که در بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ در پردیس‌های دخترانه و پسرانه استان‌های تهران، خراسان جنوبی، خوزستان و البرز حضور داشته‌اند. برای دستیابی به نمونه آماری از شیوه نمونه‌گیری غیراحتمالی گلوله برفی استفاده گردیده است. برای این منظور، ضمن تماس با دانشجو معلمان، اساتید و مدیران در دسترس و انجام مصاحبه، از آن‌ها خواسته شد که سایر افراد صاحب‌نظری که در طی سال‌های مورد بحث در پردیس‌های ذکر شده حضور داشته‌اند را معرفی نمایند تا مصاحبه بعدی با آن‌ها صورت گیرد. در این روند، سعی شد که از هر یک از ۸ پردیس فوق‌الذکر، حداقل یک نفر از هر سه گروه مورد مطالعه مشارکت داده شوند و این کار تا حد اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت؛ به گونه‌ای که آمار دانشجو معلمان، اساتید و مدیران به ترتیب به ۱۸ نفر (۸ زن و ۱۰ مرد)، ۱۵ نفر (۷ زن و ۸ مرد) و ۹ نفر (۴ زن و ۵ مرد) رسید.

مصاحبه‌ها به صورت نیمه‌ساختاریافته^۱ و تلفنی انجام شد که هر کدام بین ۱۵ تا ۲۵ دقیقه به طول انجامید. در هنگام مصاحبه، پژوهشگر ضمن معرفی خود و توضیح در مورد موضوع پژوهش و کسب اجازه از مخاطبین برای ضبط صوت و یا یادداشت‌برداری، از آن‌ها می‌خواست تا در پاسخ به چند سوال که روایی محتوایی^۲ آن‌ها قبلاً^۳ توسط ۳ نفر از اساتید مورد تایید قرار گرفته بود، نظرات خود را در مورد نقاط ضعف و قوت آموزش جغرافیا به شیوه فعلی "رشته تحصیلی ثابت" و همچنین فرصت‌ها و موانع امکان اجرای شیوه "رشته تحصیلی سیار" پیشنهادی ذکر نموده و نهایتاً درصد احتمال اجرای آن را بیان کنند.

داده‌های به دست آمده به روش تحلیل محتوای مصاحبه و براساس نظر (Krippendorff, 2018) جمع‌بندی شدند. به این منظور، در مرحله اول اقدام به پیاده‌سازی و بررسی خط به خط مصاحبه‌ها شده و داده‌ها به صورت کدهایی ثبت، ضبط و پالایش شدند. سپس، از کدهایی که مشابه بوده و یا ارتباط بیشتری با هم داشتند، مفاهیم استخراج شده و در طبقات مشابه گنجانده شدند. برای تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها از نرم‌افزار تحلیل کیفی MAXQDA2008 استفاده گردید. همچنین، از شیوه کدگذاری مجدد و بازخورد مشارکت کنندگان نیز برای اعتبارسنجی داده‌ها بهره گرفته شد (Gall, Borg, & Gall, 2004).

یافته‌ها

۱- چه نقاط ضعف و کاستی‌هایی در روش فعلی آموزش به سبک "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
دانشجو معلمان رشته آموزش جغرافیا مهمترین ضعف‌های شیوه آموزش فعلی را در طولانی بودن مدت‌اقامت در یک پردیس و دلزدگی دانشجو معلمان از محیط، ضعف امکانات پردیس‌ها، احساس تکراری و یکنواخت شدن مباحث و روش‌های تدریس اساتید و عدم شکوفایی بسیاری از استعدادها و ظرفیت‌ها و برآورده نشدن انتظارات آن‌ها از تحصیل در رشته دبیری جغرافیا دانسته‌اند. در این رابطه دانشجو معلم ۷ می‌گوید: "وقتی که ترم اول پایم را به دانشگاه گذاشتم، همه چیز برایم تازگی داشت، اخلاق و منش استادها و روش‌های تدریسشان، کتاب‌های درسی و محتوایشان، کارگاه‌های نقشه‌خوانی و جی‌آی‌اس^۴ و سنجش از دور^۴.... اما پس از گذشت ۴، ۵ ترم احساس کردم ذهنم انباشته از محفوظات شده و مطلب جدیدی یاد نمی‌گیرم و فقط دنبال آن بودم که واحدهایم را پاس کنم و بروم". دانشجو معلم ۱۲ بیان می‌دارد: "پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان کوچک و کم جمعیت هستند و امکانات بسیار محدودی دارند. مثلاً" ما فقط یک کارگاه جغرافیا داریم و

¹ Semi Structured Interview

² Content Validity

³ GIS (Geographical Information System)

⁴ Remote Sensing

تجهیزاتمان هم کهنه و قدیمی شده است، در حالی که در دانشگاه‌های دنیا برای همین رشته جغرافیا انواع آزمایشگاه و سایت‌های فناوری دارند و حتی گردش‌های علمی به کشورهای دیگر برگزار می‌کنند. در کل محیط آموزشیشان خیلی پویاتر از ما است."

اساتید جغرافیا نیز ضعف‌های آموزش جغرافیا را در محدود بودن آموزش‌های میدانی در زمینه جغرافیا، کمبود وسایل و تجهیزات آموزشی، تعداد کم اساتید، مشغول شدن دانشجومعلم‌ان به فعالیت‌های غیر درسی خلاصه کرده‌اند. استاد ۸ بیان می‌کند: "ضعیف بودن آموزش‌های میدانی جغرافیا یک مشکل کلی است و نه تنها در پردیس ما بلکه در همه دانشگاه‌های ایران وجود دارد. شکی نیست که رفتن به محیط بیرون از دانشگاه و مشاهده مستقیم پدیده‌ها، بهترین بازدهی را دارد، اما حجم زیاد سرفصل‌ها و محتوای کتاب‌ها از یک طرف و محدود بودن امکانات انجام مطالعات میدانی از طرف دیگر ما را مجبور می‌کند که به شرایط موجود بسنده کرده و از روش تدریس سخنرانی استفاده کنیم که نتایج مطلوبی ندارد". استاد ۱۵ نیز در شکایت از روند جذب اعضای هیئت علمی، بیان می‌دارد: "در دو دهه گذشته که مراکز تربیت معلم با رکود مواجه شدند، خیلی از اساتید بازنشسته شدند و با اساتید جدید و به روز جایگزین نشدند. امروزه تعداد اساتید جغرافیا در پردیس‌ها کم است و جذب اساتید جدید و مسلط به فناوری‌های روز هم به کندی صورت می‌گیرد". استاد ۲ هم می‌گوید: هر دانشجوایی در کل دوره ۴ ساله تحصیل، تقریباً "هر ترم با من یک درس را می‌گذرانند. گاهی که با بچه‌ها خیلی خودمانی می‌شوم، به شوخی به من می‌گویند که محتوای آموزشی، روش‌های تدریس و حتی شوخی‌هایم هم برایشان تکراری شده است".

مدیران پردیس‌ها نیز ضعف پردیس‌ها در تربیت معلمان تراز سند تحول آموزش و پرورش، روزمرگی و یکنواخت بودن زندگی، رشد اجتماعی ضعیف، عادت به شب‌نشینی و وقت‌گذرانی، سطحی‌نگری در مورد مسائل اجتماعی و غلبه تفکر قوم‌گرایی بر ملی‌گرایی را از معضلات موجود می‌دانند. مدیر ۴ می‌گوید: "محیط پردیس‌های ما کوچک، شبانه‌روزی و یکنواخت است. ما هم نتوانسته‌ایم فوق برنامه‌های جذابی اجرا کنیم. در چنین شرایطی، معمولاً از سال دوم به بعد، دوره‌های شبانه و پرسه‌زدن در خیابان‌های اطراف مرسوم می‌شود و پردیس‌ها برای دانشجو معلمان به یک محل استراحت با خوابگاه و غذای رایگان تبدیل می‌شود. مدیر ۲ بیان می‌دارد: "الان مبنای تقسیم دانشجومعلم‌ان در پردیس‌ها، نزدیکی به محل سکونت است. در نتیجه، دانشجومعلم‌ان هم استانی و هم زبان در یک پردیس جمع می‌شوند و به تعصبات قومی در بین آن‌ها تشدید می‌شود". مدیر ۷ می‌گوید: "عادت به کم‌حرکی و گرایش به فضای مجازی و گوشه‌گیری به مرور زمان در دانشجومعلم‌ان بیشتر می‌شود". مدیر ۳ نیز بیان می‌کند: "من گاهی با خود فکر می‌کنم که با این روحیه انزواطلبی و گریز از جامعه که برخی از این دانشجومعلم‌ان پیدا کرده‌اند، آیا می‌توانند در آینده معلمان موفق بشوند؟"

جدول ۱

نقاط ضعف و قوت "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" و فرصت‌ها و تهدیدهای ایده "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" از نظر دانشجو معلمان

کد محوری	کد باز	گزاره‌ها
وضعیت موجود "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا"	ضعف‌ها	۱- طولانی بودن مدت اقامت در یک پردیس و دلزدگی دانشجو معلمان از محیط.
		۲- ضعف امکانات پردیس‌ها.
		۳- عدم شکوفایی بسیاری از استعدادها و ظرفیت‌های دانشجو معلمان.
		۴- برآورده نشدن انتظارات دانشجو معلمان از تحصیل در رشته دبیری جغرافیا.
قوت‌ها	قوت‌ها	۵- احساس تکراری و یکنواخت شدن مباحث و روش‌های تدریس اساتید.
		۱- استخدام در آموزش و پرورش به عنوان دبیر جغرافیا.
		۲- دریافت تغذیه و اسکان رایگان و کمک هزینه در طول مدت تحصیل.
		۳- فاصله نسبتاً کوتاه خانه تا دانشگاه.
		۴- تردد آسان دانشجو معلمان متاهل.

۵- غالب بودن جو بومی و محلی در بین دانشجومعلمیان.		
۶- ایجاد جو غیر رسمی و رفاقتی با اساتید و مدیران.		
۷- امکان اشتغال در شغل دوم در محل تحصیل یا زندگی.		
۱- جوان و ریسک‌پذیر بودن دانشجو معلمان در این سن.		
۲- امکان شناخت بهتر سرزمین و مردم ایران.		
۳- بهره‌برداری بیشتر از زمان تحصیل.		
۴- بهره‌مند شدن از امکانات و اساتید پردیس‌های مختلف.		
۵- امکان بهره‌مندی از امکانات نهادهای مستقر در مناطق خاص کشور.		
۶- کسب مهارت‌های جغرافیایی بیشتر.		شرایط ممکن
۷- کاهش افسردگی و بیماری‌های روحی و روانی دانشجومعلمیان.	فرصت‌ها	برای ایجاد
۸- افزایش شور و نشاط و گسترش روابط اجتماعی دانشجو معلمان.		" رشته تحصیلی
۹- ایجاد زمینه جهت انتخاب موضوع پایان‌نامه و مقاله.		سیار جغرافیا"
۱۰- کسب تجربه برای به عهده گرفتن سرپرستی اردوهای مدرسه‌ای.		
۱۱- آمادگی برای راهنمایی تورهای گردشگری.		
۱۲- امکان کارورزی و تدریس در مدارس مناطق مختلف کشور.		
۱۳- سنجش ظرفیت خود برای زندگی مستقل و دور از خانواده.		
۱- تاهل برخی از دانشجو معلمان زن و مخالفت همسران آن‌ها.		
۲- سخت بودن تحمل شرایط آب و هوایی خاص برخی از مناطق کشور.		
۳- همخوانی نداشتن این طرح با روحیات برخی از دانشجو معلمان.	تهدیدها	
۴- امکان انصراف برخی از دانشجو معلمان از میانه راه اجرای این طرح.		
۵- در اولویت بودن ذخیره پول برای دانشجو معلمان مرد و اتلاف هزینه دانستن این طرح.		
	امکان انجام طرح	۷۳ درصد

جدول ۲

نقاط ضعف و قوت " رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" و فرصت‌ها و تهدیدهای ایده " رشته تحصیلی سیار جغرافیا" از نظر اساتید

کد محوری	کد باز	گزاره‌ها
		۱-ضعیف بودن آموزش‌های میدانی در زمینه آموزش جغرافیا.
	ضعف‌ها	۲-کمبود وسایل و تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی.
		۳-محدود بودن تعداد اساتید جغرافیا.
وضعیت موجود		۴-مشغول شدن دانشجومعلمان به فعالیت‌های غیر درسی.
" رشته تحصیلی		۱-ذات سیال، شیرین و کلی‌نگر رشته جغرافیا.
ثابت جغرافیا"		۲-تعریف گردش علمی در سرفصل‌های رشته جغرافیا.
	قوت‌ها	۳-فعال بودن رشته دبیری جغرافیا در پردیس‌های دخترانه و پسرانه ۴ استان.
		۴-وجود اساتید مسلط به آموزش جغرافیا و محیط محلی.
		۱-تنوع و پراکندگی پدیده‌های جغرافیایی در سطح کشور ایران.
		۲-تجربه زندگی در نواحی و استان‌های مختلف.
		۳-تحصیل در چند پردیس و بهرمنند شدن از اساتید متنوع تر.
	فرصت‌ها	۴-امکان ارتباط با مولفان کتاب‌های درسی.
		۵-افزایش رضایت از تحصیل، ایجاد فرصتی برای کسب مهارت‌های زندگی.
شرایط ممکن		۶-موفق بودن تجارب مشابه (برای سربازان).
برای ایجاد		۷-برندسازی سبک جدیدی از آموزش در دانشگاه فرهنگیان.
" رشته تحصیلی		۸-بازدهی چند برابری این روش آموزش در مقایسه با وضعیت موجود.

سیار جغرافیا"	۱- عدم سابقه قانون‌گذاری برای این موضوع و زمان بر بودن تدوین آن. ۲- کمبود وسایل حمل و نقل در پردیس‌ها. ۳- امکان تصادفات جاده‌ای. ۴- گرایش دانشجومعلم‌ان به روش‌های آموزش مجازی امکان انجام طرح ۶۸ درصد.	تهدیدها
---------------	---	---------

جدول ۳

نقاط ضعف و قوت "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" و فرصت‌ها و تهدیدهای ایده "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" از نظر مدیران

کد محوری	کد باز	گزاره‌ها
وضعیت موجود "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا"	ضعف‌ها	۱- ضعف دانشگاه فرهنگیان در تربیت معلمان تراز سند تحول آموزش و پرورش. ۲- روزمرگی و یکنواخت بودن زندگی دانشجو معلمان. ۳- رشد اجتماعی ضعیف در اثر محدود بودن تعاملات اجتماعی. ۴- غلبه تفکر قوم‌گرایی بر ملی‌گرایی. ۵- عادت دانشجو معلمان به وقت‌گذرانی و جلسات دورهمی. ۶- سطحی‌نگری دانشجو معلمان در مورد جامعه به علت نگاه از دریچه رسانه‌های فضای مجازی.
		۱- شناخت متقابل دانشجو معلمان و کارمندان از همدیگر به دلیل فراوانی و طولانی بودن ارتباطات. ۲- ماموریت‌گرا بودن دانشگاه فرهنگیان. ۳- حمایت آموزش و پرورش از دانشجو معلمان.
		۱- تربیت معلم چند بعدی (توانا در امور آموزش، اجرایی، فرهنگی، اقتصادی). ۲- وجود خوابگاه دانشجویی و تغذیه رایگان در پردیس‌های ۳۱ استان کشور. ۳- کسب تجربه و ادراک از متن جامعه بر اساس مشاهدات واقعی و نه فضای مجازی. ۴- فرصتی برای کسب استقلال واقعی و آمادگی برای زندگی شخصی و شغلی. ۵- میسر بودن اجرای طرح به دلیل یکپارچگی قوانین و با وجود پراکندگی پردیس‌ها. ۶- کسب تجربه زندگی در محیط‌های مختلف توسط دانشجو معلمان و آمادگی برای خدمت در مناطق محروم. ۷- آزادی عمل نسبی دانشگاه فرهنگیان در تدوین برنامه درسی خاص خود. ۸- وجود ظرفیت‌های قانونی حداقلی در قالب طرح‌های مهمانی و انتقالی. ۹- تقویت دید کلی‌نگری در دانشجو معلمان. ۱۰- یکپارچه بودن دانشگاه فرهنگیان و آموزش و پرورش و امکان استفاده از امکانات خانه معلم‌ها و مدارس شبانه‌روزی و اردوگاه‌های تربیتی.
		۱۱- امکان تکرار این روش برای سایر رشته‌ها مانند دبیری تاریخ و علوم اجتماعی. ۱- حجم زیاد ورودی‌های دانشگاه فرهنگیان و در اولویت بودن کمیت. ۲- عافیت طلبی مسولان و عدم علاقه برای ریسک‌پذیری. ۳- مقاومت کادر اداری در مقابل اضافه شدن وظایف. ۴- مشکلات تامین منابع مالی اجرای این طرح. امکان انجام طرح ۵۷ درصد.

۲- چه نقاط قوت و مزایایی در روش فعلی آموزش به سبک "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟
شرایط موجود پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان از زاویه دید دانشجومعلم‌ان، اساتید و مدیران دارای مزایا و نقاط قوت گوناگونی می‌باشد. دانشجو معلمان بیشتر از زاویه رفاه و آسایشی که برای آنها ایجاد شده به موضوع نگاه کرده و استخدام در آموزش و پرورش به عنوان دبیر جغرافیا، دریافت تغذیه و اسکان رایگان و کمک هزینه در طول مدت تحصیل، فاصله نسبتاً کوتاه خانه تا دانشگاه، تردد آسان، غالب بودن جو بومی و محلی در بین دانشجومعلم‌ان، ایجاد جو غیر رسمی و رفاقتی با اساتید و مدیران و امکان اشتغال در شغل دوم در محل تحصیل یا

زندگی را از مزایای شرایط فعلی می‌دانند. دانشجو معلم ۱۸ بیان می‌کند: "فاصله کم خانه تا پردیس برای خیلی از ما یک مزیت است. هر وقت کاری پیش بیاید راحت می‌توانیم رفت و آمد کنیم". دانشجو معلم ۲ هم بیان می‌دارد: "من سال چهارم هستم و تقریباً با همه اساتید و مسولان رفیق شده‌ام و قلق آن‌ها دستم آمده است". دانشجو معلم ۱۲ می‌گوید: "اینجا اکثر بچه‌ها همشهری و یا هم زبان من هستند و هوای همدیگر را داریم". دانشجو معلم ۴ می‌گوید: "همین که دانشگاه فرهنگیان قبول شوید، تکلیف زندگیتان مشخص می‌شود! می‌فهمید که باید ۴ سال را در یک پردیس بگذرانید و بعد هم دبیر جغرافیا می‌شوید؛ یک شغل با یک درآمد ثابت معمولی!". دانشجوی ۷ هم می‌گوید: "من به این نتیجه رسیده‌ام که شغل معلمی آینده مرا تامین نمی‌کند. بیرون از دانشگاه شغل پاره وقتی پیدا کرده‌ام که هر چند مرتبط با رشته تحصیلی و شغل معلمی‌ام نیست، اما درآمد خوبی دارد".

اساتید جغرافیا نیز در صحبت‌های خود بیشتر بر مزایای حرفه‌ای دبیری جغرافیا تاکید کرده و ذات شیرین و جذاب رشته جغرافیا، تعریف گردش علمی در سرفصل‌های این رشته، فعال بودن رشته دبیری جغرافیا در پردیس‌های دخترانه و پسرانه ۴ استان و وجود اساتید مسلط به آموزش جغرافیا و محیط محلی را از مزایا و نقاط قوت این رشته در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان دانسته‌اند. استاد ۱۱ می‌گوید: "علم جغرافیا در مقایسه با برخی از رشته‌های دیگر بسیار شیرین و جذاب است و اگر دانشجو معلم آن را خوب یاد بگیرند، می‌توانند هم برای خودشان و هم برای جامعه بسیار مفید باشند". استاد ۱ می‌گوید: "سرفصل‌های جغرافیا خیلی خوب و عالمانه طراحی شده‌اند و تاکید بر انجام سفرهای علمی در بیشتر دروس مشهود است". استاد ۱۲ بیان می‌کند: "در پردیس‌های پسرانه و دخترانه استان‌های تهران، خراسان جنوبی، خوزستان و البرز در طی چند سال گذشته رشته دبیری جغرافیا برقرار بوده و به مرور اساتید و امکانات آموزشی خاص این رشته در آن‌ها متمرکز شده و چندین دوره جذب و پرورش دانشجو معلم جغرافیا در آن‌ها صورت گرفته است. این خود مزیتی برای دانشگاه فرهنگیان است که باید آن را مغتنم شمرد". استاد ۵ نیز می‌گوید: "ما اساتید شاخص و صاحب‌نظری در رشته جغرافیا داریم که در پردیس‌های استان‌های مختلف پراکنده هستند".

مدیران پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان نیز ماموریت گرا بودن دانشگاه فرهنگیان، حمایت وزارت آموزش و پرورش از دانشجو معلمان و شناخت متقابل مدیران، اساتید و دانشجو معلمان از همدیگر را نقاط قوت شیوه فعلی تربیت دبیری جغرافیا در پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان دانسته‌اند. مدیر ۷ بیان می‌دارد: "دانشگاه ما ماموریت‌گرا است و هدف ما تربیت دبیر برای درس جغرافیای دبیرستان‌ها است. به نظر من این که تکلیف و ماموریت و هدف مشخص است، یک مزیت عالی برای ما است". مدیر ۳ نیز می‌گوید: "دانشجو معلمان ما بورسیه و مورد حمایت وزارت آموزش و پرورش هستند و ما می‌توانیم برای کارورزی دانشجو معلمان جغرافیا از همه مدارس و برای برگزاری گردش‌های علمی از خانه معلم‌ها و اردوگاه‌های آموزش و پرورش در سراسر کشور استفاده کنیم".

۳- چه فرصت‌ها و امکاناتی در مسیر اجرای ایده پیشنهادی "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟

دانشجو معلمان، جوانی و ریسک‌پذیر بودن خود در این سن را فرصت مناسبی می‌دانند که در حال از دست رفتن است و می‌تواند به عنوان بستر اجرای طرح "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" مورد توجه قرار گیرد. بسیاری از آن‌ها بیان کردند که حاضر به مشارکت در این طرح هستند؛ چراکه امکان بهره‌برداری بیشتر از زمان تحصیل، شناخت بهتر سرزمین و مردم ایران، استفاده از امکانات و اساتید سایر پردیس‌ها، دسترسی به امکانات نهادهای مستقر در مناطق خاص کشور (مانند سازمان نقشه برداری تهران، منطقه آزاد کیش و...)، کسب مهارت‌های جغرافیایی بیشتر، افزایش شور و نشاط و سنجش ظرفیت خود برای زندگی مستقل و دور از خانواده را برای آن‌ها فراهم می‌آورد و می‌توانند با کارورزی در مدارس مناطق مختلف کشور تعاملات اجتماعی خود را افزایش داده و ضمن کسب تجربه‌های جدید، در آینده سرپرستی

اردوهای مدرسه‌ای و راهنمایی تورهای گردشگری را نیز به عهده بگیرند. دانشجو معلم ۶ بیان می‌کند: "ما جوان هستیم و عاشق سفر و تجربه و ریسک کردن هستیم، خوب این شرایط ایده آلی برای ما است که هم ایران را بگردیم و تفریح کنیم و هم بیشتر جغرافیا را یاد بگیریم". دانشجو معلم ۹ می‌گوید: "به نظر من این فکر خوبی است که ما هر سالی در یک جایی از ایران تحصیل کنیم؛ این طوری خیلی از جاهای کشورمان را که تا حالا فقط اسمشان را در کتاب‌ها خوانده‌ایم، می‌بینیم و از این ۴ سال عمرمان استفاده بیشتری می‌بریم". دانشجو معلم ۱۷ بیان می‌کند که: "اگر از این فضای یکنواخت بیرون برویم و به دل طبیعت بزنیم، خیلی چیزها یاد خواهیم گرفت که در کلاس‌های دانشگاه نمی‌توانستیم یاد بگیریم". دانشجو معلم ۱۱ می‌گوید: "ما که به مدرسه رفتیم و معلم یا مدیر شدیم باید بتوانیم اردو و گردش علمی برای بچه‌ها برگزار کنیم. حالا هر چه خودمان بیشتر گردش علمی برویم، در آینده کارایی بهتری خواهیم داشت".

اساتید هم با اشاره به موضوعاتی مانند تنوع و پراکندگی پدیده‌های جغرافیایی در سطح کشور ایران، تجربه زندگی در نواحی و استان‌های مختلف، تحصیل در چند پردیس و بهرمنند شدن از امکانات و اساتید متنوع‌تر، امکان ارتباط با مولفان کتاب‌های درسی، موفق بودن تجارب مشابه برای سربازان، افزایش رضایت از تحصیل، ایجاد فرصتی برای کسب مهارت‌های زندگی، برند سازی سبک جدیدی از آموزش در دانشگاه فرهنگیان، بازدهی چند برابری این روش آموزش در مقایسه با روش موجود، نسبت به اجرای این طرح ابراز علاقه کرده‌اند. استاد ۷ با ابراز شغف فراوان گفت: "چه ایده خوبی! با انجام این شیوه از تدریس نه تنها دانشجویان سود خواهند برد، بلکه من هم با جستجو در طبیعت، سوزهای جدیدی برای تحقیق و نگارش مقالات علمی پیدا خواهم کرد!". استاد ۳ در این باره می‌گوید: "ما در کلاس‌های درس‌مان از دریاها و سواحل، جنگل‌ها و بیابان‌ها و انواع آب و هوا صحبت می‌کنیم. از شیوه معیشت عشایر و روستاییان و مشکلات آلودگی هوا و ترافیک در کلان شهرها حرف می‌زنیم، اما اگر این دانشجویان خودشان مدتی در این جور جاها زندگی کنند و این پدیده‌ها را از نزدیک درک و لمس کنند، یک چیز دیگر است". استاد ۵ نیز می‌گوید: دوره ۲ ساله سربازی با وجود اینکه از دوره ۴ ساله دانشگاهی کوتاه‌تر است، اما در همین مدت هم چند بار سربازان را جابجا می‌کنند و مثلاً آن‌ها را برای دوره آموزش به مناطق بیابانی و برای دوره بعدی به مناطق کوهستانی می‌فرستند تا انواع شرایط محیطی را تجربه کنند؛ چرا ما در دوره لیسانس جغرافیا که طولانی‌تر است، این کار را نکنیم؟". استاد ۹ بیان می‌دارد: "گاهی دانشجویان ما می‌گویند که گذرشان به یکی دیگر از پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان در استانی دیگر افتاده است و با مقایسه امکانات این پردیس‌ها به گله و شکایت می‌پردازند. بعضی از اوقات هم به مقایسه سطح علمی اساتید در پردیس‌های مختلف می‌پردازند. خوب، این طوری همه دانشجویان از امکانات موجود، بد یا خوب، بالسویه برخوردار می‌شوند". استاد ۱۰ می‌گوید: "جوانی دوره شور و نشاط و سرزندگی است و ما در این دوره حساس از زندگی جوانان، آن‌ها را در محیط کلاس محصور می‌کنیم که باعث دلزدگی و سرخوردگی آن‌ها می‌شود. اگر این ایده رشته تحصیلی سیار جغرافیا که گفتید، محقق شود و دانشجویان به تحرک و گردش علمی بپردازند، قطعاً رضایت از تحصیل و سطح علمی آن‌ها خیلی بالاتر خواهد رفت". استاد ۷ در این زمینه می‌گوید: "این شیوه جالب است و می‌تواند به عنوان یکی از وجوه متمایز ما از سایر دانشگاه‌ها مطرح شده و جایگاه ما را از یک دانشگاه حاشیه‌ای به یک دانشگاه مطرح تبدیل کند".

مدیران پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان هم در مصاحبه‌های خود به میسر بودن اجرای این طرح به دلیل آزادی عمل نسبی دانشگاه فرهنگیان در تدوین برنامه درسی خاص خود، یکپارچگی قوانین حاکم بر همه ۶۴ پردیس زیر مجموعه در همه استان‌ها و وجود خوابگاه‌های دانشجویی و تغذیه رایگان در آن‌ها، امکان بهره‌مندی از امکانات وزارت آموزش و پرورش (مانند خانه معلم‌ها و مدارس شبانه روزی و اردوگاه‌های تربیتی) و وجود ظرفیت‌های قانونی حداقلی موجود در قالب طرح‌های مهمانی و انتقالی را از امکانات و قابلیت‌های موجود برای اجرای این طرح دانسته‌اند. همچنین، آن‌ها به فرصت‌هایی مانند امکان تجربه و ادراک مستقیم از متن جامعه، کسب توانایی برای زندگی شخصی و شغلی موفق و آمادگی برای خدمت در مناطق محروم که در نهایت می‌تواند منجر به تربیت معلم چندبعدی (توانا در امور آموزش،

اجرائی، فرهنگی، اقتصادی) شود، اشاره کرده‌اند. مدیر ۸ بیان می‌کند که: "اگر بتوانیم این طرح را اجرا کنیم و دبیران جغرافیا را طوری پرورش دهیم که علاوه بر اطلاعات علمی، از تجربه کافی هم برخوردار باشند و در قالب همین گردش‌های علمی کارهای اجرایی و فرهنگی را هم یاد بگیرند، قطعاً" معلمان موفق خواهند شد. مدیر ۲ بیان می‌کند: "با توجه به یکپارچگی دانشگاه فرهنگیان و داشتن شعبات مختلف در سطح کشور و رایگان بودن اسکان و تغذیه برای دانشجو معلمان، به نظرم این طرح قابل اجرا است". مدیر ۳ در این باره می‌گوید: "به نظر من ما پتانسیلی داریم که هیچ کدام از دانشگاه‌های ایران ندارند. دانشگاه‌های مادر و مطرحی مثل دانشگاه تهران و یا اصفهان و تبریز و... یا در سطح ایران شعبه ندارند و یا تعداد آن‌ها بسیار محدود است. دانشگاه پیام نور هم در سطح کشور واحدهای زیادی دارد، اما امکانات شبانه‌روزی ندارد. به فرض که دانشگاه آزاد هم چنین امکاناتی داشته باشد، ماموریت و ساختار آن به گونه‌ای نیست که بتواند این ایده را اجرا کند. اما مقدمات اجرای ایده کاملاً" در دانشگاه ما فراهم است". مدیر شماره ۵ می‌گوید: "در حال حاضر به دلیل بی‌کاری گسترده در جامعه و تضمین شغلی که برای دانشجویان ورودی به دانشگاه فرهنگیان وجود دارد، عموماً" بهترین رتبه‌های کنکور به اینجا می‌آیند، اما آن‌ها بیشتر وقتشان به خواندن دروس و تست زدن در پشت کنکور گذشته است؛ آن چنان که باید از مهارت‌های لازم برای زندگی برخوردار نیستند. حالا در نظر بگیرید که این‌ها قرار است معلم شوند و مسئولیت اجتماعی سنگین‌تری را بر عهده بگیرند. قطعاً" این روش آموزش با درگیر کردن بیشتر آن‌ها با چالش‌های زندگی، در افزایش تجربه و مهارت‌های آن‌ها برای معلم شدن موثر خواهد بود".

۴- چه تهدیدها و موانعی در مسیر اجرای ایده پیشنهادی "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟

قطعاً" اجرای هر ایده و طرح جدیدی می‌تواند با محدودیت‌ها و مشکلاتی همراه شود که چنانچه قبل از اجرا شناسایی شده و مورد توجه قرار گیرند، می‌توانند پیشگیری و یا کنترل شده و خطر عدم موفقیت را به حداقل ممکن برسانند. مشکلات و محدودیت‌های بیان شده توسط دانشجومعلم بیشتر معطوف به مشکلات خانم‌های متاهل در ارتباط با موضوعات خانوادگی شامل مخالفت همسر و خانواده وی و امکان بارداری و یا فرزندآوری بوده است. در کنار آن، سخت بودن تحمل شرایط آب و هوایی خاص برخی از مناطق کشور توسط گروهی از افراد، همخوانی نداشتن این طرح با روحیات برخی از دانشجو معلمان و در اولویت بودن ذخیره پول برای دانشجو معلمان مرد و اتلاف هزینه دانستن این طرح را نیز ذکر کرده‌اند. دانشجومعلم ۴ می‌گوید: "من خودم بسیار علاقمندم که در این دوره سیار شرکت کنم، اما در آستانه ازدواج هستم و بعید می‌دانم که همسرم موافق این تغییر مکان‌های پی در پی من باشد". دانشجومعلم ۱۳ بیان می‌دارد "من دارای فرزند شیرخواری هستم که مادرم در نگهداری از آن به من کمک می‌کند. با این شرایط، یک‌جا و نزدیک به خانم باشم، بهتر است". دانشجومعلم ۸ می‌گوید: "فکر نظر خوبی است که ما بتوانیم از همه جای ایران در طول تحصیل دیدن کنیم. عالی است! اما سوال من این است که اگر در این بین مشکلی پیش آمد، امکان انصراف از ادامه این کار هست؟". دانشجومعلم ۹ بیان می‌کند: "برای من اولویت ذخیره کردن کمک هزینه تحصیلی است که آموزش و پرورش می‌دهد. می‌خواهم آن‌ها را جمع کنم و در آینده به زخم زندگی‌ام بزنم. این طرح‌ها که مخارج را بالا می‌برد، مال بچه پول‌دارها است!".

اساتید جغرافیا نیز تهدیدهای پیش رو برای اجرای این طرح را شامل عدم سابقه قانون‌گذاری برای این موضوع و زمان‌بر بودن تدوین آن، کمبود وسایل حمل و نقل در پردیس‌ها، امکان تصادفات جاده‌ای و گرایش دانشجومعلمان به روش‌های آموزش مجازی دانسته‌اند. استاد ۸ می‌گوید: "خب حالا فرض کنید بخواهیم همچین طرحی را اجرا کنیم، این طرح باید از چند فیلتر قانون‌گذاری عبور کند؛ کلی زمان می‌برد و اصلاً" از طرح و اجرای آن پشیمان خواهید شد". استاد ۱۴ می‌گوید: "تا آنجایی که من اطلاع دارم، پردیس‌های ما وسایل حمل و نقل مناسبی ندارند. ما هم هر وقت که می‌خواهیم دانشجویانمان را به گردش علمی ببریم، با کلی دردسر یک اتوبوس یا مینی‌بوس را برای یک

یا چند روز اجاره می‌کنیم". استاد ۴ خاطر نشان می‌کند: "پس از این دوره نسبتاً طولانی همه‌گیری بیماری کرونا و غیرحضور شدن دانشگاه‌ها، نوع نگاه دانشجویها هم به روش‌های آموزش عوض شده و برخی از آن‌ها حتی از کلاس‌های حضوری دانشگاه هم فراری شده‌اند و به این باور رسیده‌اند که فیلم‌ها و عکس‌هایی که در فضاهای مجازی هست، می‌تواند جایگزین مطالعات میدانی شود. خوب، حالا این دانشجویها در مورد برگزاری گردش‌های علمی در این مقیاس گسترده چه دیدگاهی خواهند داشت؟".

مدیران نیز با اشاره به موضوعاتی مانند حجم زیاد ورودی‌های دانشگاه فرهنگیان و در اولویت بودن کمیت، عافیت طلبی مسولان و عدم علاقه برای ریسک‌پذیری، مقاومت کادر اداری در مقابل اضافه شدن وظایف و مشکلات تامین منابع مالی، اجرای این طرح را با مشکلاتی همراه دانسته‌اند. مدیر ۷ می‌گوید: "الان که با کمبود معلم مواجه هستیم، اولویت ما تامین دبیر برای مدارس است و به واقع، کمیت برای ما مهم تر از کیفیت است". مدیر ۴ در این زمینه بیان می‌کند: "من با همه چیز این طرح موافقم و بی شک کار خوب و جالب و مفیدی خواهد بود، اما این که دانشجویان بخوانند به استان دورتری بروند، مخارج رفت و آمد آن‌ها بالاتر خواهد رفت و ممکن است که برخی از آن‌ها از عهده تامین آن برنایند. اگر دانشگاه برای این قضیه یک کمک هزینه‌ای بدهد، قابل انجام است". مدیر ۴ در این زمینه می‌گوید: "همین حالا هم کادر اداری و خدماتی ما کلی مشکلات جورواجور از ثبت نام دانشجویان و انتخاب واحد و حذف و اضافه گرفته تا تامین غذا برای سه وعده و حل مشکلات خوابگاه‌ها دارند. اگر بخواهید بار جدیدی را بر دوش آن‌ها بگذارید، یا قبول نخواهند کرد و یا با اکراه زیر بار آن خواهند رفت!". مدیر ۳ می‌گوید: "رک و راست بگویم، مسئولان ما عافیت طلب و محتاط هستند و از دردسر و حاشیه خوششان نمی‌آید. حالا فرض کنید که این فکر نوی شما برای تغییر در روش‌های آموزش دانشجویان مورد قبول قرار گرفت و اجرا شد. بسیار هم خوب! اما اگر در این گیر و دار یک حادثه‌ای مثل تصادف رخ داد، از فردای آن روز کل طرحتان متوقف می‌شود و بر باد می‌رود!".

۵- آیا در مجموع امکان اجرای شیوه "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد؟

۷۳ درصد دانشجوی معلمان، ۶۸ درصد از استادان و ۵۷ درصد از مدیران مصاحبه شونده اجرای شیوه آموزش "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" را ممکن دانسته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

در طی یکصد سال تاریخ تربیت معلم در ایران، همواره تاکید بر آموزش حضوری بر مبنای "رشته تحصیلی ثابت" بوده تا با طولانی شدن مدت اقامت دانشجوی معلمان در مراکز تربیت معلم و تامین امکانات شبانه‌روزی برای آن‌ها، بهترین فرصت برای آموزش‌های روزانه و فعالیت‌های فوق برنامه شبانه فراهم شده و مجریان بتوانند معلمانی توانمند پرورش دهند. اما در شرایط امروزی، بسیاری از این اهداف میسر نشده و ابتر مانده است. گرایش به آموزش‌های نظری و کم‌توجهی به گردش‌های علمی و مطالعات میدانی باعث حافظه محوری و ایجاد محیط غیر انگیزشی شده، بومی‌گزینی به تجمع دانشجوی معلمان محلی در پردیس‌ها و کاهش تعاملات با سایر اقوام ایرانی و در نتیجه گسترش تعصبات قومی و ضعف رشد اجتماعی شده و علی‌رغم تاکید بر حضور شبانه‌روزی دانشجوی معلمان در مراکز تربیت معلم جهت اجرای امور فوق برنامه شبانه و پرورش انواع مهارت‌های مورد نیاز معلمی در آن‌ها، عملاً به دلیل فاصله نزدیک بین محل تحصیل و محل زندگی، غیبت‌های شبانه و روزهای آخر هفته در آن‌ها معمول شده و برخی از آن‌ها با استفاده از این فرصت به شغل دوم مشغول شده و در حال فاصله گرفتن از وظایف خود هستند. بخشی از این نتایج با مطالعات (Eghbali et al., 2023) همخوانی دارد.

از سوی دیگر، دانشگاه فرهنگیان با ۶۴ پردیس دخترانه و پسرانه استانی و مراکز وابسته شهرستانی، ۸۵۰ عضو هیات علمی و بیش از ۹۴ هزار دانشجو معلم که از مزایای اسکان و تغذیه رایگان و کمک هزینه تحصیلی برخوردار هستند، دارای توان‌ها و مزیت‌های بسیاری است (Sahrai, 2022). این دانشگاه دارای یک پارچگی قوانین و مقررات آموزشی، اداری، مالی و فرهنگی در عین پراکندگی پردیس‌های خود در سطح کشور است. این موضوع پتانسیل عظیمی می‌باشد که مغفول مانده است. چنانچه وضعیت هر یک از پردیس‌های ۴ استان دارای رشته دبیری جغرافیا در مقایسه با دانشگاه‌های همان استان مورد مقایسه قرار گیرد، ضعف‌های آن‌ها در کمبود فضا، استاد و امکانات مشهود است؛ اما چنانچه مجموعه این ۴ پردیس دانشگاه فرهنگیان در قالبی یکپارچه و در مقیاس کشوری مورد مطالعه قرار گیرد، امکانات آن‌ها بسیار فراتر از بسیاری از دانشگاه‌های مطرح می‌باشد. بنابراین، در شرایطی که هر یک از دانشگاه‌ها می‌کوشند با اصلاح روش‌های فعالیت خود، در جهت بازدهی بیشتر تلاش نمایند (Eshtehardi & Ali, 2022)؛ چنانچه مدیران این دانشگاه سعی نماید با تلفیق امکانات پردیس‌های خود، از این مزیت حداکثر بهره را ببرد، می‌توانند دبیرانی را تربیت نمایند که قادر باشند به بهترین شکل تدریس کرده و در رشد و اعتلای فرد، دانش‌آموزان این کشور در اقصی نقاط ایران موثر باشند. لازم به ذکر است که در حال حاضر نیز مدلی از این شیوه در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه فرهنگیان در حال اجرا می‌باشد و هر ساله اساتید و دانشجو معلمان دبیری جغرافیای دانشگاه فرهنگیان در قالب همایش ملی "آموزش جغرافیا" که به طور چرخشی در بین پردیس‌های دارای رشته دبیری جغرافیا دانشگاه فرهنگیان برگزار می‌شود، شرکت کرده و مقالات خود را ارائه می‌دهند. در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ پردیس‌های استان خراسان جنوبی و در سال تحصیلی جاری (۱۴۰۱-۱۴۰۲) پردیس‌های استان البرز مجری این همایش‌ها بوده‌اند.

از آنجایی که جغرافیا علم بررسی روابط متقابل بین انسان و محیط است و ذات این علم اقتضا می‌کند که در محیط واقعی و به طور مستقیم و ترکیبی و در هم تنیده آموزش داده شود (Nazarian et al., 2007) و ۷۳ درصد دانشجو معلمان، ۶۸ درصد از استادان و ۵۷ درصد مدیران مصاحبه شونده، اجرای شیوه آموزش "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" را ممکن دانسته‌اند؛ می‌توان امیدوار بود که بتوان این طرح را اجرا کرده و وضعیت آموزش جغرافیا در دانشگاه فرهنگیان را بهبود بخشید و همانگونه که نتایج مطالعات (Dastgheib Parsa, Amini, & Gravand, Karshaki, & Ahanchian, 2012; Molaei Hashjin, 2002; MousaPour, Taghi Pour, & Pour Taghi Borazjani, 2020; Kuhbneh, 2021) نیز تایید کرده‌اند، این تغییر در محیط آموزشی با تاکید بر بهره‌گیری از گردش‌های علمی می‌تواند در پیشرفت تحصیلی و رشد اجتماعی دانشجو معلمان تاثیرگذار باشد. از آنجایی که مطالعات (Ghodrati & Maghsodzadeh, 2019) نشان داده است که دختران دانشجو در شرایط امروز جامعه به جهت علاقه به افزایش استقلال فردی، دور بودن از خانواده را ترجیح می‌دهند، این سبک از آموزش می‌تواند مورد استقبال آن‌ها نیز قرار گیرد.

پیشنهادها

با توجه به مزایای زیادی که از طرف دانشجو معلمان، اساتید و مدیران برای شیوه آموزش سیار جغرافیا ذکر شد، پیشنهاد می‌شود که در این دانشگاه کارگروهی را تشکیل شده و اجرای این طرح را مورد بررسی قرار داده و پیش نویس قانونی لازم برای اجرای آن را تهیه کرده و به وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ارائه دهد تا از در مسیر تدوین قوانین قرار گرفته و به تصویب برسد. از آنجایی که برخی از دانشجو معلمان ممکن است به دلایل مختلفی نتوانند در این شیوه وارد شده و به تحصیل بپردازند، پیشنهاد می‌شود که به موازات شیوه "رشته تحصیلی ثابت جغرافیا" فعلی، شیوه "رشته تحصیلی سیار جغرافیا" نیز در قالب یک دوره تعریف شده و ورود به

آن نیز داوطلبانه باشد. همچنین، این آزادی عمل به دانشجو معلمان داده شود که چنانچه گروهی از آن‌ها بخواهند از یکی از شیوه‌های ذکر شده به دیگری تغییر روش دهند، این فرصت فراهم باشد.

پیشنهاد می‌شود که دانشگاه فرهنگیان برای دانشجو معلمان شرکت کننده در این طرح کمک هزینه ایاب و ذهاب و هزینه سفر در نظر گرفته و با این روش آن‌ها را به شرکت در این طرح تشویق نماید. همچنین، به هر یک از پردیس‌های مجری این طرح، چند نیروی اداری و خدماتی اضافه گردد.

ضروری است که در طول اجرای این طرح، پژوهش مستمری صورت گرفته و روند اجرای آن رصد شده و اشکالات آن رفع گردد و در صورت موفقیت، در رشته‌های دبیری تاریخ و علوم اجتماعی و رشته‌های تحصیلی مشابه اجرا گردیده و "رشته تحصیلی سیار" به برند دانشگاه فرهنگیان تبدیل شود.

چنانچه به هر دلیلی، اجرای این طرح محقق نشود، پیشنهاد می‌شود که با استفاده از ظرفیت موجود دانشجوی مهمانی و انتقالی که قوانین و مقررات آن موجود است، امکان چرخش دانشجو معلمان علاقمند به این طرح در بین پردیس‌های استانی دارای رشته دبیری جغرافیا در دانشگاه فرهنگیان تسریع شده و از این فرصت بی‌بدرستی استفاده گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Andresen, B. B., & van den Brink, K. (2002). Multimedia in education. Information technologies at school: conference materials.
- Aryapour, A., Sheikh al-Islami, A., Shahab, A., & Goudarzi, D. (2012). *Natural Geography of Iran*.
- Dastgheib Parsa, M., Amini, V. S., & Borazjani, V. N. (2020). INVESTIGATING THE EDUCATIONAL SPACES OF THE UNIVERSITY OF ARCHITECTURE AND PRESENTING A STRATEGIC THEORY TO CREATE AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT BASED ON THE PRODUCTION OF APPLICATION THEORY (CASE STUDY OF SHIRAZ UNIVERSITY OF ARCHITECTURE). *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(9), 9150-9169. <https://archives.palarch.nl/index.php/jae/article/view/5887>
- Duffys, T. M., & Jonassen, D. H. (2013). Constructivism: New implications for instructional technology. In *Constructivism and the technology of instruction* (pp. 1-16). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203461976-2/constructivism-thomas-duffys-david-jonassen>
- Eghbali, A., Salehi, A., Ghaedi, Y., & Mahmoodnia, A. (2023). A reflection on the basic features of emancipatory classroom components in higher education. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 27(1), 27-50. https://journal.irphe.ac.ir/article_703019.html?lang=en
- Eshtehardi, M., & Ali, S. (2022). Structural-interpretative modeling of strategies for achieving the mission of education in an entrepreneurial and community-oriented university. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 28(2), 33-64. <http://dx.doi.org/10.52547/irphe.28.2.33>
- Fraser, B. J. (2013). Classroom learning environments. In *Handbook of research on science education* (pp. 103-124). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203824696-6/classroom-learning-environments-barry-fraser>
- Fraser, S., & Deane, E. (1997). Why open learning? *Australian Universities' Review, The*, 40(1), 25-31. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/ielapa.980404118>
- Gall, M., Borg, W., & Gall, J. (2004). Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology. Vol. 1. Translated by Ahmad Reza Nasr et al. Tehran: SAMT and Shahid Beheshti University Publications.
- Ghodrati, H., & Maghsodzadeh, F. (2019). A Qualitative Study on the Experience of Dormitory Life among Female Students with an Emphasis on their Problems [Research]. *Iranian Higher Education*, 11(2), 59-83. https://ihej.ir/browse.php?a_id=1288&sid=1&slc_lang=en
- Gravand, H., Karshaki, H., & Ahanchian, M. (2012). The role of educational-research environment and university social factors in the research self-efficacy of Mashhad University of Medical Sciences students. *Development and Medical Education*, 8(4), 32-46. <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1038378.html>
- Hejazi, A., & Bakhtiari, A. (2023). Phenomenological analysis and evaluation of the perception and experience of the faculty members and instructors of Farhangian University from the implementation of the lesson study program in Teacher Training. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 24(3), 53-76. https://journal.irphe.ac.ir/article_702957.html?lang=en
- Kazemi, S. M., & Kohsari, E. (2019). New methods of education. *Behvarz*, 31(6), 60-65.

- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1130282272640086912>
- Kwan, Y. W., & Wong, A. F. (2015). Effects of the constructivist learning environment on students' critical thinking ability: Cognitive and motivational variables as mediators. *International Journal of Educational Research*, 70, 68-79. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2015.02.006>
- Malek Afzali, F. (2012). History of distance education in the world. *Paek Noor Human Sciences Quarterly*, 1(1), 86-88. <https://www.sid.ir/paper/128749/fa>
- Mohdin, A. (2016). *A dean from MIT is starting a radical new university with no majors, lectures, or classrooms*. <https://qz.com/605941>
- Molaei Hashjin, N. (2002). The Importance and Status of Scientific Trips (Explorations) in Geographical Training. *Scientific- Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR)*, 11(43), 29-33. https://www.sepehr.org/article_28394_78164b458d1c7f0ec1dad1615cd719ed.pdf
- MousaPour, P., Taghi Pour, A., & Pour Taghi Kuhbneh, B. (2021). Effective teaching strategies in geography education, the 8th national conference of modern researches in the field of geography. *Architecture and urban planning of Iran*. <https://civilica.com/doc/1376039/>
- Navid Adham, M. (2012). Managerial Requirements of Fundamental Change in Education System. 5(Issue 17-18), 295-323. https://www.jsfc.ir/article_43863.html?lang=en
- Nazarian, A., Moafi, M., Shayan, S., Sasanian, A., & Moghimi, S. (2007). *Geography Teaching Method, Teacher Education Associate Course in Social Studies*.
- Pirmoradeyan, M., & Karimi Babazeidi, A. (2013). The descriptive study of appellation background and geographical location of Jundishapur university. *Research in History*, 4(2), 1-15. https://pdtjs.ut.ac.ir/article_70698_en.html
- Sabeti, M., Sepehr, M., & Ahmadi, F. (2014). The role of higher education in national development. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 6(4), 59-69. https://jisds.srbiau.ac.ir/article_6802.html?lang=en
- Sadeghi, A., & Mirsepasi, Z. (2020). Identifying Failures of Implementation Method of Geography Teaching Course in Teacher Training University. *Journal of Curriculum Studies*, 15(56), 65-88. https://www.jcsicsa.ir/article_100339_6d50a830342c06d217bca26cf422f617.pdf
- Sahrai, R. M. (2022). A look at the performance of Farhangian University. *Tehran: Farhangian University*.
- Sharifi Najafabadi, R. (2020). Reflection on the Distribution of Student Teachers in Geography Education in Farhangian University. *Research in Social Studies Education*, 1(2), 29-45. https://alborzmag.cfu.ac.ir/article_1043.html?lang=en
- Talebzadeh, M., & Hosseini, S.-A. (2007). Distance Education as a New Approach to Education in Iran: An investigation on the effectiveness of distance education centers and their curriculum at high school level in the academic year 2005-2006 across the country. *Educational Innovations*, 6(1), 73-92. https://noavaryedu.oerp.ir/article_78817.html?lang=en
- Wilson, B. G. (1996). Introduction: What is a constructivist learning environment. *Constructivist learning environments: Case studies in instructional design*, 3-8.

